

Autosnelweg A4

A4

Altdorf - Bargaen

- De Autobahn A4 is een Autobahn in Zwitserland.
- De snelweg vormt een noord-zuidroute door het noorden en midden van het land, vanaf de grens met Duitsland bij Bargaen via Zürich naar de A2 bij Altdorf.
- Niet de gehele route is als snelweg uitgebouwd, gedeeltelijk als autoweg of hoofdweg.

Routebeschrijving

- Bij Thayngen gaat de Duitse B34 de Zwitserse grens over, en wordt dan de A4, een autoweg met één rijstrook per richting zonder middenberm.
- De aansluitingen zijn deels ongelijkvloers.
- De weg loopt door een bebost gebied naar het stadje Schaffhausen, waar de snelweg onder de grond loopt.
- De weg komt even bovengronds voor een brug over de Rhein, en gaat daarna weer een tunnel in.
- Ten zuiden van Schaffhausen is de weg nog steeds een enkelbaans hoofdweg door het vriendelijke platteland van Noord-Zwitserland.
- Ook hier zijn de aansluitingen ongelijkvloers.
- Men bereikt dan de 100.0000 inwoners tellende stad Winterthur, de A4 voegt hier bij de verzweigung Winterthur-Nord in op de A1, de snelweg vanuit St. Gallen.
- De snelweg telt dan 2x2, later 2x3 rijstroken.
- Bij het Brüttseller Kreuz is een aansluiting met de A53, de snelweg naar Uster.
- Even voor Zürich verbreedt de weg naar 2x4 rijstroken.
- De weg begint dan aan een vrij lange omweg om Zürich heen.

- Bij Wallisellen slaat de A1L af richting het centrum van Zürich, en de A1/A4 draaien hier naar het noorden, en telt dan ook nog 2x4 rijstroken, en een kilometer verderop, bij de verzweigung Zürich-Nord bij Glattbrugg gaat de A51 rechtdoor naar Kloten, en de A1/A4 draait dan naar het westen om de noordelijke rondweg om Zürich te vormen.

- Dit deel telt eerst nog 2x3 rijstroken, maar versmalt dan naar 2x2 rijstroken en kent veel files.
- De snelweg gaat dan door de ruim 3 kilometer lange Gubristtunnel, waarna het Limmattaler Kreuz volgt.
- De A1 slaat hier naar het westen af richting Basel en Bern, en de A3 komt juist uit Basel, en voegt op de A4 in.
- Naar het centrum van Zürich gaat de A1H.
- Daarna volgt de westelijke rondweg van Zürich, welke grotendeels in tunnels ligt.
- Bij de verzweigung Zürich-West gaat de A3 verder richting Chur, terwijl de A4 afslaat naar Cham.
- Bij Cham volgt de aansluiting met de A4a, een korte doodlopende snelweg naar de A3 bij Wädenswil.
- De snelweg loopt hier met 2x2 rijstroken naar het zuiden, en bij Rotkreuz volgt het knooppunt met de A14, de snelweg naar Luzern, en verder richting Milaan.
- De A4 loopt dan tussen de Zugersee en het Vierwaldstättersee langs.
- Het landschap wordt dan vanaf Küsnacht een stuk bergachtiger met hoge bergen.
- Even na Schwyz eindigt het snelweggedeelte, en vanaf Brünnen ook de autoweg, de A4 vormt hier dan een gewone hoofdweg die tussen het Vierwaldstättersee en de bergen ingeklemd ligt. D
- it gedeelte van de route is behoorlijk spectaculair, en bij de verzweigung Altdorf eindigt de 4 op de A2, de snelweg vanaf Luzern naar Milaan.

Totaal 165 km Lang

 N 44 Verzweigung Altdorf	2	> Kleinhüningen (CH/D)	4
		> Chiasso (CH/I)	

X 43 Flüelen-Süd	4
-------------------------	--

	Flüelen 2.600 m
---	------------------------

Kanton Uri

- Uri is een kanton in het centrum van Zwitserland.
- Het is een deel van Binnen-Zwitserland.
- Het Rooms-katholieke geloof domineert, maar ook de gereformeerde kerk wordt tegenwoordig erkend.

Geschiedenis

- Bij de Gotthardpas zijn pijlpunten gevonden die dateren uit de periode tussen 2800 tot 2000 voor Christus.
- Vanaf 600 na Christus wordt het land door de Germanen bezet, die zich vermengen met de al aanwezige bevolking.
- In 1100 wordt de eerste kerk St. Kolumban in Andermatt gebouwd, die als parochie voor het hele dal van Uri dient.
- Aan het einde van de 12e eeuw wordt het klooster Seedorf gesticht.
- Koning Rudolf van Habsburg sterft in 1291.
- Het volk van het oer-Zwitserland besluit om de vrijheid te behouden en de vrede door het aangaan van een bond te bewaren.
- Uri, Schwyz en Unterwalden sluiten zich aaneen in het Zwitsers Eedgenootschap.
- In 1315 winnen de Eedgenoten de slag bij Morgarten van de strafexpeditie, die opgezet was door de Habsburgers.
- Hierdoor wint men definitief de vrijheid.
- In 1389 wordt vrede met de Habsburgers gesloten.
- Van 1798 tot 1803 maakt Uri deel uit van het kanton Waldstätten tijdens de Helvetische Republiek.
- In 1848 wordt Uri opgenomen in de bondsstaat Zwitserland.
- In 1928 vindt de laatste Landsgemeinde plaats.

N 42 Flüelen-Nord	4
--------------------------	--

N 41 Brunnen-Süd

Mosi 1.080 m

Axenstrasse

- Brunnen aan het begin van de Axenstrasse, de befaamde oude route naar de Gotthardpas in het zuiden, ligt op de overgang van het Vierwoudstedenmeer en de Umer See.
- De Axenstrasse is niet langer de hoofdroute, nu is dat de moderne snelweg N2 die aan de westkant langs het Vierwoudstedenmeer loopt en via de Seelisbergtunnel doorsteekt naar het zuiden.
- Deze gerieflijke route ontlast de Axenstrasse, die vol bochten, tunnels en galerijen zit.
- Vanaf de kade van het gemoderniseerde en drukke Bronnen heeft men een ongekend mooi uitzicht over de Umer See, die ingebed ligt tussen steile rotswanden.
- Op de tegenoverliggende oever ziet men Treib, de Schillerstein en de Rütliwiese als een open plek onder aan de beboste hellingen.
- Vanuit Bronnen bereikt men het prachtige Muotathal dat in oostelijke richting verloopt en zich voortzet in het Bisistal.
- Juist op de overgang, in Hinterthal, ligt een 140 km lange grot, de Höllochgrotte, één van de langste ter wereld.
- In het zomerseizoen kan men een indruk krijgen van de diepe kloven, de gletsjermolens en geweldige zalen die het water onderaards hebben uitgeslepen.
- Er worden dan rondleidingen gegeven in een klein deel, ongeveer 1 km lang, dat voor het publiek is opengesteld.

N° 40 Brunnen-Nord

Brunnen

- Ligt aan het Vierwoudstreckenmeer met uitzicht op de oostelijke vertakking, de Urnersee, en ook op de Bürgenstock en het Gotthardmassief.
- Dankzij de centrale ligging in het aan afwisselingen rijke berg- en merenlandschap is Brunnen ideaal vertrekpunt voor uitstapjes in Centraal Zwitserland.
- Het vakantieoord Brunnen ligt direct aan het mooie Vierwoudstreckenmeer, versholten tussen Urmiberg en Fronalpstock, tegenover Rütli en Schillerstein, midden in de geboortestreek van Wilhelm Tell.
- Het vakantieoord is goed per trein, bus, auto en boot te bereiken en ook met de kleine kabelbaan de Urmiberg op, de oostelijke uitloper van de Rigi.
- Al heel vroeg wisten prominente personen Brunnen te waarderen: koning Ludwig II, een groot bewonderaar van Schillers Wilhelm Tell, reisde in 1865 naar Brunnen.
- Hij liet zich regelmatig om middernacht de Urnersee op roeien om voor een sprookjesachtig bergdecor naar de muziek van de alpenhoorn te luisteren, die hij voor zichzelf liet spelen, maar ook Schiller zelf, Goethe, Spitteler en andere schrijvers en schilders waren dol op Brunnen.

Het Vierwoudstrekenmeer

- Het Vierwoudstrekenmeer (Duits: Vierwaldstättersee, Frans: Lac des Quatre Cantons, Italiaans: Lago di Lucerna, Reto-Romaans: Lag Lucerna) ligt in Centraal-Zwitserland en is omgeven door hoge bergen.
- De vorm van het meer lijkt op een fjord.
- Andere namen die in gebruik zijn in het Nederlands zijn het Meer van Luzern en het Vierwoudstedenmeer.
- Het laatste is een onjuiste vertaling van de Duitse naam, want Stätte is een oude benaming voor kanton of regio/streek.
- Het meer ligt op 434 meter hoogte, omvat 114 km² en is tot 214 meter diep.
- Het Vierwoudstrekenmeer wordt door de rivier de Reuss doorstroomd.
- Tevens wordt het gevoed met berg- en gletsjerwater van het omliggende gebied van 1831 km².
- Het heeft een oeverlijn van 115 km en grenst aan de vier vroegere kantons Uri, Schwyz, Unterwalden (dat nu opgedeeld is in de twee halfkantons: Obwalden en Nidwalden) en Luzern.
- Het Meer van Alpnach is eigenlijk een zijtak van het Vierwoudstrekenmeer.
- Aan het meer ligt de Ruëtli-weide, waar het Zwitsers Eedgenootschap ontstaan is.
- Ook de steden Küssnacht am Rigi, Luzern en Altdorf liggen aan de oever van het meer.
- Het meer is belangrijk voor het toerisme.
- Rondom liggen er dan ook veel hotels.
- Vanaf de bergen Rigi, Pilatus, Bürgenstock, Stanserhorn, Mythen, Urirotstock is er een mooi uitzicht op het meer.

A 39 Schwyz

Schwyz ± 14.234 inwoners

- Schwyz is de hoofdstad van het gelijknamige district en Zwitserse kanton Schwyz.
- Vroegere namen van de stad waren Suittes, zoals de stad als eerste opdook in de literatuur in 972, of Schwiz, ook de Latijnse naam Suitia als vroegere aanduiding voor de plaats is bekend.
- Het ligt aan de zuidkant van de berg Mythen, tussen het meer van Luzern en het meer van Lauerz (Lauerzersee).
- In de stad bevindt zich het bondsbriefarchief, waar onder andere de oorspronkelijke grondingsoorkonde van het Zwitsers Eedgenootschap uit 1291 bewaard wordt.
- Aan de rand van de stad bevindt zich nog een aantal huizen uit de Middeleeuwen, dat bijna als een slot met muur en torens moeten worden gezien.
- Het centrum van Schwyz bestaat uit historische gebouwen, met onder andere het raadhuis.
- Van de naam Schwyz is de Duitse naam voor Zwitserland: Schweiz, afgeleid.
- In Zwitser-Duits is de uitspraak van Schweiz bijna hetzelfde als de uitspraak van Schwyz.

Kanton Schwyz

- Schwyz is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Duits: Schwyz; Frans: Schwytz of Schwyz; Italiaans: Svitto; Reto-Romaans: Sviz, is voor het grootste gedeelte Rooms-katholiek, met als centrum het Benedictijnse klooster Einsiedeln.

Geschiedenis

- Er wonen al duizenden jaren mensen in het gebied van het kanton, hoofdzakelijk aan het Meer van Zürich.
- Stenen en bronzen werktuigen van 5000 jaar oud zijn hier gevonden.
- 1400 jaar geleden kwamen de Germanen, die vrij spoedig tot het christendom werden bekeerd.
- In de 10de eeuw werd de abdij van Einsiedeln machtiger, waarbij het de controle uitbreidde over de omliggende landerijen.
- De handel over de Gotthard-pas was een belangrijke economische factor in Schwyz.
- Op 1 augustus (de nationale feestdag van Zwitserland) 1291 werd het Pakt van Rütli gesloten, samen met de kantons van Unterwalden en Uri.
- Omdat Schwyz een leidersrol had binnen dit pakt werd per 1320 de naam van het kanton voor de gehele confederatie gebruikt.
- Pas in 1803 echter werd Schweiz de officiële naam van Zwitserland.
- Ook de vlag van Zwitserland komt van de vlag van Schwyz.
- De reformatie werd niet geaccepteerd door Schwyz.
- Bij de slag van Kappel in 1531 heeft het leger van Schwyz het leger van de reformatieleider Huldrych Zwingli verslagen.
- Zwingli zelf werd gedood in de slachting.
- Tussen 1798 en 1803 was Schwyz een deel van de Helvetische Republiek, gevormd door Napoleon.
- Een gedeelte van het kanton heeft zich in 1830 onder de naam Schwyz Buitenlanden afgesplitst, maar werd al in 1833 weer in het kanton opgenomen.
- In 1845 verenigde het kanton zich met de andere rooms-Katholieke kantons in een afsplitsing van de statenbond (zie Sonderbund) .
- Echter in 1848 werd Schwyz één van de kantons in de nieuw gevormde bondsstaat.

№ 38 Goldau

№ 37 Arth

№ 36 Küsnacht

Küßnacht am Rigi SZ ± 12.126 inwoners

- De plaats is vooral bekend doordat op 29 augustus 1935 Koningin Astrid, na een auto-ongeluk, in Küsnacht overleed.
- Ze was amper twee jaar koningin van de Belgen toen ze verongelukte.
- Küsnacht was een belangrijke overslag plaats en is door de geschiedenis van Willhelm Tell beroemd geworden.
- In het centrum de barokke parochiekerk van St.-Petrus en Paulus. Heimatmuseum.
- Ruïne van de zogenaamde Geßlerburcht oostelijk van het dorp op een ronde heuveltop, het imposante stamslot van de edelen van Küßnacht (tot in de 15de eeuw zondert !).
- Buiten de stad, richting Immensee, de 'Hohle Gasse'.
- Een traditie is het Klausjagen in begin december met de optocht van de kleurrijke Infuln.
- Zweefbaan naar de Seebodenalp. Startplaats voor deltavliegers en centrum voor wandelingen naar Rigi Staffel en Känzeli.

№ 35 Rotkreuz

Kanton Zug

- Zug is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Het is een deel van het Centraal-Zwitserland.
- Duits: Zug; Frans: Zoug; Italiaans: Zugo; Reto-Romaans: Zug; Engels: Zug
- De inwoners van het kanton zijn voor ongeveer 70% Rooms-katholiek en 20 % protestant

Geschiedenis

- De eerste sporen van agrarische activiteiten zijn 4000 jaar oud.
- In 858, werd het Koenigshof in Cham de eerste keer in een document genoemd.
- Rond 1300 werd de stad Zug een belangrijk handelscentrum door de handel over de Gotthardpas.
- Aan de oostelijke oever van het Ägerimeer in 1315 vond de slag bij Morgarten plaats met een overwinning voor de Zwitsers tegen de Oostenrijkers.
- Tot 1814 hoorde Zug bij het bisdom Konstanz en dan sinds 1828 bij het toen nieuwgevormde bisdom Basel.
- 27 september 2001 is een van de donkerste dagen in de geschiedenis van Zug.
- Door een man uit Zug zelf werden 3 leden van de regering van Zug en 11 leden van het parlement van Zug in het parlamentsgebouw vermoord.

 34 Verzweigung Rütihof		> Luzern	
		> Cham	

 33 Cham	
--	---

 32 Verzweigung Blegi	A4a	>	
		>	

 31b Affoltern am Albis	
---	---

 Islisberg 4.950 m
--

 N 31a Wettwil am Albis	
---	---

 N 31 Verzweigung Zürich-West		> Basel	
		> Sargans	

 Aescher 2.160 m
--

 N 30 Birmensdorf	
---	---

 Hafnerberg 1.385 m

 N 29 Uitikon	
---	---

 N 28 Urdorf-Süd	
--	---

 N 27 Urdorf-Nord	
---	---

 N 24 Kreuz Limmattal	 	> Genève <-> St. Margrethen	
		> Basel <-> Sargans	

 N 23 Weiningen	
---	---

 Gubrist 3.230 m
--

 N 22 Zürich-Affoltern	
--	---

 N 21 Zürich-Seebach	
--	---

Seebach

- Seebach is een stadsdeel en voormalige gemeente in het district Zürich, kanton Zürich, Zwitserland.
- Seebach ging in 1934 op in de stad Zürich.
- Seebach maakt samen met Affoltern en Oerlikon (ook voormalige gemeenten) deel uit van District 11 van Zürich.

✘ N° 20 Verzweigung Zürich-Nord	51	> Bülach	4
		> Zürich	

Rivier de Limmat

- Limmat ter hoogte van West-Zürich
- De Limmat is een Zwitserse rivier die behoort tot het stroomgebied van de Rijn.
- De Limmat stroomt van Zürich naar Brugg en komt daar samen met de Reuss en de Aare.
- De Aare stroomt verder in noordelijke richting en mondt uit in de Rijn.
- De Limmat begint bij het Meer van Zürich (Zürichsee) en meandert daarna door de stad Zürich.
- Aan de oevers staan statige gebouwen, kerken en huizen.
- Na Zürich is de omgeving veelal bedrijfsachtig.
- Tot aan de stad Baden, beroemd om haar thermale baden, waar wederom langs de rivier gebouwen staan.

De Zürichsee

- Het mooist is de Zürichsee vanaf de boot.
- Om het meer te verkennen kunt u het best gebruik maken van de lijndiensten (informeer naar een abonnement), waarbij u in de door u geselecteerde plaatsjes van boord leunt gaan voor een verkenning.
- Wij volgen in de beschrijving vanuit Zürich eerst de zuidelijke oever naar Rapperswil (het mooiste plaatsje aan het meer) en keren vervolgens langs de noordelijke oever terug naar Zürich.

 N 19 Verzweigung Zürich-Ost		> Zürich	
		>	

Zürich Algemeen ± 363.000 inwoners

- Zürich is Zwitserlands grootste stad.
- Het is bepaald een groene stad, met schitterende linden en platanen, mooie parken.
- De zomerwarmte wordt er weggeblazen door een verkoelend windje van het grote meer, dat zich vernauwt tot de rivier de Limmat, die dwars door de stad stroomt.
- Zürich geldt als een toeristisch bijzonder interessante stad.
- In de oude kern zijn talrijke monumentale gebouwen en kerken, er zijn herinneringen aan het rijke verleden als gilde stad en Reichsstadt.
- De ligging is uniek, omdat het uitzicht over de Zürichsee zich bij helder weer uitstrekt tot aan de Alpen.
- Zelfs de argeloze beschouwer zal spoedig, al wandelend of fietsend (er zijn gratis stadsfietsen te leen, informeer bij de VVV) door de wereld van de luxe in de Bahnhofstrasse, zien dat Zürich de 'stad is van geld en goud'.
- Vele inwoners houden zich dagelijks bezig met geld in honderden monumentale, fraai ingerichte bankgebouwen.
- Dat heeft onmiskenbaar een stempel gedrukt op de welgestelde Zürchers.
- Bij de VVV is een speciale plattegrond te krijgen van de 1400 m lange Bahnhofstrasse; als u de verleiding van het kopen niet kunt weerstaan, kunt u het beste heel veel of helemaal geen geld op zak hebben.
- Zürich heeft dus een zeer chique kant, maar kampt daarnaast ook met grootstedse problemen als drugs.
- De tegenstellingen zijn groot.

N 18 Wallisellen	
-------------------------	---

 N 17 Verzweigung Brüttisellen		> Brüttisellen	
		> Reichenburg	

16 Effretikon	
----------------------	---

15 Winterthur-Töss	
---------------------------	---

14 Winterthur-Wülfigen	
-------------------------------	---

Winterthur ± 90.000 inwoners

- Laat u zich niet om de tuin leiden door de roep die er van Winterthur als industriestad uitgaat.
- Inderdaad kan Winterthur beschouwd worden als een van de belangrijkste leveranciers van het voortreffelijke Zwitserse spoorwegmaterieel, maar op cultureel gebied neemt het een even vooraanstaande plaats in.
- De stad kan bogen op een lange historie, waarin zowel de Kelten als de Romeinen een rol hebben gespeeld.
- In de 12de eeuw was de stad uitgegroeid tot een belangrijke marktplaats.
- Sterke muren en poorten hielden ongewenste bezoekers op veilige afstand.
- In de 18de en 19de eeuw maakte de stad perioden van sterke groei door.
- Toen vielen muren en poorten onder de slopershamer en werden grachten gedempt, maar iets van de oude sfeer is in de Altstadt nog wel terug te vinden, met name in en rondom de Marktgasse (nr. 25 laatgotisch Waaghaus, Steinbergstrasse en Obertor.
- De Kirche St. Laurentius met zijn twee fronttorens verloochent zijn 13de eeuwse afkomst niet, ook al is hij niet ontkomen aan talloze veranderingen: barok interieur, 20ste eeuwse wandschilderingen en koorvenster.
- De trots van Winterthur zijn de musea, waarin zelfs de verwende bezoeker iets van zijn gading zal vinden.
- De kunstverzamelingen van Oskar Remhart en die in het Kunstmuseum behoren tot de mooiste in Europa.

13 Verzweigung Winterthur-Nord		> Genève	
		> St. Margrethen	

N° 12 Henggart

N° 11 Adlikon

N° 10 Kleinandelfingen

N° 9 Trüllikon

Kanton Zürich

- Zürich is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Het is een deel van het Middenland.
- Duits: Zürich; Frans: Zurich; Italiaans: Zurigo; Reto-Romaans: Turitg; Engels: Zurich; Latijn: Turicum; Zwitserduits: Züri
- De inwoners van het kanton zijn voor ongeveer 30,6% Rooms-katholiek en 39,8 % protestant

Geschiedenis

- De eerste sporen van bewoning stammen uit de steentijd, met de keltische stam de Helvetiërs.
- Van 15 voor Chr. tot 401 heersen de Romeinen hier.
- Daarna komen de Germanen en wordt het christendom verbreid.
- In de 11de eeuw merkt Zürich de invloed van Habsburg uit de Elzas.
- Na het uitsterven van de adellijke familie van de Zähringer in het begin van de 13de eeuw wordt Zürich een vrijstad.
- Het kanton werd lid van het Zwitsers Eedgenootschap in 1351.
- Het Onderland werd in 1362 aan Zürich toegevoegd.
- De noordelijke delen tot aan de Rijn met Winterthur werd van Habsburg gekocht in 1467, overigens tegen de wil van de bewoners van Winterthur.
- In 1525 voert de Raad van Zürich met de theologische leiding van Huldrych Zwingli in Zürich de reformatie in.
- Zürich maakt deel uit van de napoleontische Helvetische Republiek van 1798 tot 1803.
- De eerste versie van de huidige grondwet stamt uit 1869.

№ 8 Benken	
-------------------	---

№ 7 Uhwiesen	
---------------------	---

№ 6 Flurlingen	
-----------------------	---

	Flurlingen 1.250 m
---	---------------------------

№ 5 Schaffhausen-Süd	
-----------------------------	---

Kanton Schaffhausen

- Is het meest noordelijke kanton van Zwitserland.
- Duits: Schaffhausen; Frans: Schaffhouse; Italiaans: Sciaffusa; Reto-Romaans: Schaffusa; Engels: Schaffhausen, de inwoners van het kanton zijn 50,6% gereformeerd en 24,3% Rooms-katholiek.

Geschiedenis

- Schaffhausen wordt voor de eerste keer genoemd in 1045 onder de naam Scafhusun.
- In 1049 werd daar de abdij Allerheiligen gesticht door graaf Eberhard van Nellenburg, onder de vleugels van de abdij ontwikkelde zich de stad Schaffhausen.
- In 1218 kwam de voogdij over klooster en stad onder keizer Frederik II aan het Heilige Roomse Rijk, hiermee was de stad min of meer rijksvrij.
- In 1501 werd de stad volledig lid van het Zwitsers Eedgenootschap.
- De heerlijkheid Neunkirch-Hallau werd in 1523 in bezit genomen, waarna het prinsbisdom Konstanz in 1525 afstand van zijn rechten deed.
- Dit was na het Mundat het tweede gebied dat volledig onder de landshoogheid van de stad viel.
- De reformatie werd in 1529 ingevoerd en betekende het einde van de abdij Allerheiligen en zijn politieke rechten.
- De Westfaalse Vrede van 1648 maakte de stad definitief onafhankelijk van het Heilige Roomse Rijk.
- In 1657 deed de graaf van Sulz afstand van zijn rechten in de dorpen die de stad in de Klettgau bezat, hierdoor kwamen deze dorpen definitief bij Zwitserland.
- In 1723 kon de stad na lange onderhandelingen met Oostenrijk hetzelfde bereiken voor zijn dorpen in de Hegau.
- Daarentegen werden in 1722 de dorpen Grimmelhausen en Fützen verkocht aan de Abdij Sankt Blasien.
- In 1798 werd Schaffhausen deel van de Helvetische Republiek en wordt de stadstaat een kanton.
- Van het kanton Zürich werden in 1803 Stein am Rhein, Hemishofen, Ramsen en Dörflingen verworven, terwijl Ellikon aan Zürich werd afgestaan.

- In 1839 vond een grenscorrectie plaats met het groothertogdom Baden.
- Epfelhofen werd afgestaan in ruil voor een gebied ten westen van Schleithem.
- De eerste treinverbinding kreeg Schaffhausen in 1857.
- In de Tweede Wereldoorlog werd de stad in 1944 het doel van een bomaanval van de VS.

 Fäsenstaub-Tannerberg 1.460 m

IV 4 Schaffhausen-Nord

IV 3 Verzweigung Mutzentäli	> Schaffhausen	
	>	

IV 2a Schaffhausen-Schweizersbild

De Rheinfall

- De Rheinfall is de grootste waterval van Europa en is gelegen in de Rijn, bij het Zwitserse Schaffhausen, vlakbij de grens met Duitsland.
- De Rheinfall is 150 meter breed en 23 meter hoog.
- Er stroomt 600 kubieke meter (in de zomer) water per seconde over de rotsen in het midden van de Rijn.
- Het spectaculaire verschijnsel is een belangrijke toeristische trekpleister.
- Men kan met een bootje tot vlak voor de waterval varen, waar men op een eilandje een tussenstop maakt.
- Via een trap bereikt men een platform met de Zwitserse vlag waar vandaan een prachtig uitzicht op waterval te zien is.
- In 1921 was de laagste doorstroming gemeten, 95 m³ per seconde.
- In 1965 is de maximale doorstroming gemeten, 1250 m³ per seconde.
- De waterval is zo'n 14.000 - 17.000 jaar geleden ontstaan.

2 Schaffhausen-Herblingen

 4

Schaffhausen ± 40.000 inwoners

- Schaffhausen, de hoofdstad van het gelijknamige kanton, ligt fraai aan de Rijn ten westen van de Bodensee.
- Als u een bezoek brengt aan Schaffhausen vindt u daar niet de beroemde waterval, die ligt namelijk 4 km verderop bij het plaatsje Neuhausen.
- Toch hoeft u niet teleurgesteld te zijn, want Schaffhausen, dat zijn bestaan aan de waterval te danken heeft (op- en overslagplaats van goederen die verder over land vervoerd moesten worden), heeft een aantrekkelijk centrum (Altstadt) met historische gebouwen, fraaie burgerhuizen, gezellige pleintjes, klaterende fonteinen en !!! weinig parkeerruimte.
- De stad laat zich van haar beste kant zien als u uit zuidelijke richting komt.

1a Kesserloch

 4

1 Thayngen

 4

B34 > Singen